

Eindelijk dan toch: de wet Affectieschade

Op 1 januari 2019 wordt de wet Affectieschade ingevoerd. Deze wet voorziet in uitkeringen aan naasten en nabestaanden van slachtoffers van ongevallen en misdrijven. Nederland was een van de laatste Europese landen waar affectieschade niet werd vergoed. Over de wet Affectieschade is maar liefst circa twintig jaar op ambtelijk en politiek niveau gesteggeld. Het eerste wetsvoorstel kwam in 2003 tot stand, maar sneuvelde in 2010 in de Eerste Kamer. Dat het tweede wetsvoorstel het wel heeft gered en de wet nu wordt ingevoerd, werd gevierd met een symposium op 20 september 2018 in COMM – Museum voor Communicatie in Den Haag.

De wet Affectieschade voorziet in uitkeringen van minimaal 12.500 en maximaal 20.000 euro aan echtgenoten, partners, kinderen en overige nauwe persoonlijke relaties van mensen die door een ongeval of een misdrijf ernstig en blijvend letsel hebben opgelopen of zijn overleden.

Waterscheiding

Het symposium over de wet werd georganiseerd door de Erasmus School of Law in Rotterdam en de Vrije

Universiteit in Amsterdam, in samenwerking met het tijdschrift *Verkeersrecht*. Dagvoorzitter Cees van Dam, hoogleraar European Tort Law aan Maastricht University en King's College London, merkte in zijn welkomstwoord op, dat de wet Affectieschade "een waterscheiding" is in de geschiedenis van het Nederlandse aansprakelijkheidsrecht. "Het verlies van een geliefde door een ongeval of een misdrijf, een van de meest schokkende en ingrijpende gebeurtenissen waar iemand mee kan worden geconfronteerd, is niet langer

Cees van Dam

een louter emotionele aangelegenheid waaraan het aansprakelijkheidsrecht geen boodschap heeft. Er is nu ruimte voor toegang tot de rechter en voor een remedie voor wat in feite schendingen zijn van het recht op leven en het recht op familielevens. Vanzelfsprekend is de wet Affectieschade niet perfect. De totstandkoming ervan is uiteindelijk niet alleen een ambtelijk, maar vooral een politiek proces geweest. Vandaag houden we het eindresultaat tegen het licht en kijken we niet alleen naar wat de wet in de praktijk gaat betekenen en hoe die in de praktijk het beste kan functioneren, maar kunnen we ook bezien waar de wet in de toekomst verbetering zou behoeven."

Lange weg

Liselotte van Hoppe, raadgever bij de directie Wetgeving en Juridische Zaken van het ministerie van Justitie en Veiligheid, besprak vervolgens de lange weg van de wet Affectieschade vanaf de totstandkoming van het eerste wetsvoorstel in 2003 tot de publicatie ervan in het Staatsblad in 2018. Ze besprak onder meer waarom de Eerste Kamer het eerste wetsvoorstel niet en het tweede wel aannam – unaniem zelfs. "Om te beginnen werd de omvang van de vergoedingen van affectieschade bij de start van het parlementaire traject onmiddellijk besproken en werd in die omvang verdergaand gedifferentieerd. Daarnaast werd op uitdrukkelijke wens van de christelijke partijen in de Eerste Kamer naar een oplossing voor de problematiek van complexe zorgschade gezocht, dat wil zeggen de vergoeding van inkomensschade van naasten die het slachtoffer na een ongeval verzorgen. Onder de vlag van De Letselschade Raad is hieraan met veel inzet, kunde en voortvarendheid gewerkt. Belangrijk was ook de niet aflaterende steun van maatschappelijke organisaties en van de wetenschap. Zij zijn gedurende het

hele parlementaire traject actief geweest en hebben telkens het belang van het wetsvoorstel bij Kamerleden onder de aandacht gebracht. Van invloed was tot slot het Europese perspectief. In Duitsland, een van de weinige landen waar nog geen regeling voor affectieschade bestond, kwam in 2017 ook een regeling voor de vergoeding van affectieschade tot stand. Zonder noemenswaardige discussie."

Eigen 'standing'

Siewert Lindenberg, hoogleraar Privaatrecht aan de Erasmus School of Law, besprak de werking van de wet Affectieschade, "een van de meest uitgebreide en royale stelsels in Europa", zo zei hij. Lindenberg benadrukte dat de wet een eigen 'standing' aan naasten en nabestaanden geeft. "Het grootste denkbare immateriële verlies werd tot nu toe niet erkend en gaf dus geen juridische 'standing'. Nu is er wel een financieel belang en er is nu ook een – veel – groter financieel belang in bijvoorbeeld medische aansprakelijkheidszaken en beroepsziektezaken." Lindenberg noemde de wet een principiële en heel grote stap, "een van de meest spectaculaire stappen die in het Nederlandse aansprakelijkheidsrecht zijn genomen na de invoering van het Nieuw Burgerlijk Wetboek in 1992", zei hij. "Ik denk dat het ook een van de meest bediscussieerde stappen is. Ik vind het een gedurd en volwassen voorstel. Het is, lelijk gezegd, conflictieel en maatwerk, maar dat is natuurlijk ook wel heel mooi. Heel veel gevallen zullen denk ik bij de wet gebaat zijn en zullen ook vlot hun weg kunnen vinden. Daarnaast zijn er gevallen waarin maatwerk nodig is en dat kan met deze wettelijke regeling ook worden geboden."

Daadwerkelijke uitkering

Arno Akkermans, hoogleraar Privaatrecht aan de Vrije Universiteit, deed verslag van het onderzoek naar de ervaringen met de vergoeding van affectieschade in België. Daaraan voorafgaand merkte hij op ontzettend blij te zijn dat Nederland nu een regeling voor de vergoeding van affectieschade kent, "maar de wet blijft wel een oefening van bescheidenheid", zo zei hij. "Het gaat om een nadeel dat mensen lijden dat je helemaal niet met geld kunt goedmaken. Bovendien is het een regeling met gebreken, waar technisch gezien is er geen perfecte regeling te bedenken. Maar het grootste gebrek zou zijn als er helemaal geen vergoeding voor naasten en nabestaanden zou zijn." Het onderzoek van Akkermans c.s. leidde tot de aanbeveling de vergoeding van affectieschade plaats te laten vinden

Liselotte van Hoppe

Siewert Lindenberg

Arno Akkermans

in een context van zorgvuldige communicatie met de gerechtigden. Daarbij zou tot uitdrukking moeten worden gebracht dat de vergoeding slechts een symbolisch karakter heeft, omdat zij nu eenmaal geen echte compensatie kan bieden voor het geleden immateriële nadeel. Aanbieding van de vergoeding dient plaats te vinden binnen een specifiek daarvoor te definiëren periode vanaf de datum van het ongeval. De afwikkeling van affectieschade dient bij voorkeur plaats te vinden in een apart traject, los van de eventuele afwikkeling van financiële schade. "Een opdracht denk ik voor ons allemaal", aldus Arno Akkermans tot slot, "om dit zo goed mogelijk voor elkaar te krijgen. Het is een mooie uitdaging om dit op een goede manier te gaan doen."

Handreiking zorgschade

Victor Jammens, lid van de raad van bestuur van Slachtofferhulp Nederland, onderhield zijn gehoor over zowel de zorg- als de affectieschade. "Want het begon allemaal met het wetsvoorstel dat staatssecretaris Teeven in 2014 voor advies rondstuurde", zei hij. "De koppeling tussen die twee onderdelen van het wetsvoorstel werd vrij snel losgelaten, vanwege de kritiek uit de praktijk op met name het zorgschadedeel, waar het minder controversiële deel, de affectieschade, last van zou kunnen krijgen. Ik vind het toen genomen besluit om separaat met die onderdelen aan de slag te gaan, een heel verstandig besluit. Bij dat onderwerp zorgschade is het eigenlijk de centrale vraag hoe een zorgvrager – een slachtoffer of een patiënt met een zorgbehoefte – meer regie kan krijgen over de organisatie van de blijvend intensieve en complexe zorg die hij als gevolg van een ongeval of een incident nodig heeft. In de praktijk gaat het vaak om een financiële vergoeding voor familieleden die deze zorg op zich nemen en daarvoor hun baan opgeven. De Letselschade Raad, wat mij betreft 'de polder' van de letselschadebranche, heeft in 2015 aangeboden een regeling op te stellen die recht doet aan de uitgangspunten en de doelstellingen van het wetsvoorstel. Dat is een enorm intensief traject geweest, waarbij veel partijen in de branche, van verzekeraars tot en met belangenbehartigers, gewerkt hebben aan een oplossing voor die problematiek. Ik heb daar erg veel waardering voor."

Van schade naar vergoeding

Marjolaine van der Zwan, algemeen directeur van het Personenschade Instituut van Verzekeraars, verzorgde de laatste presentatie van het symposium. Zij gaf de aanwezigen inzicht in de door verzekeraars verwachte stijging van de schadelast die de wet Affectieschade met zich mee zal brengen. In een eerste exercitie is ge-

raamd dat 682 à 857 slachtoffers per jaar hiermee te maken gaan krijgen, met een kring van gemiddeld 4,5 gerechtigde naasten per slachtoffer. Na een inschatting lijkt het om een bedrag van 60 miljoen euro te gaan. In de komende periode zullen zich volgens Marjolaine van der Zwan nog verschillende vraagstukken voordoen. Zo moet er nader invulling worden gegeven aan begrippen als 'ernstig en blijvend letsel' en 'overige nauwe persoonlijke relaties'. Daarnaast zal de branche wegen moeten vinden om geschillen en rechtszaken zo veel mogelijk te voorkomen, want die zijn niet in het belang van slachtoffers en gerechtigden. Van belang is het zeker ook zorgvuldig om te gaan met de manier en het moment waarop naasten kunnen worden benaderd in het kader van de affectieschadevergoeding. Tot slot zal de verzekeringssector moeten omgaan met de verschillen in gevolgen voor enerzijds WAM- en AVP-verzekeraars en anderzijds AVB- en medische aansprakelijkheidsverzekeraars. "Dit alles resumierend", aldus Marjolaine van der Zwan, "is het denk ik heel belangrijk dat we tot een zorgvuldige introductie per 1 januari 2019 overgaan. We zijn wat dat betreft al ver gevorderd, er zijn heel veel mensen bij betrokken en alle neuzen staan dezelfde richting op. Er zit veel energie in de groep en wat dat betreft zijn wij er, denken we, klaar voor. We willen ons inzetten om onnodig leed te voorkomen en wat dat betreft wil ik u allen oproepen het samen met ons te doen." <

Victor Jammens

Marjolaine van der Zwan

